

דף נג.

עין משפט א ב.

או"ח סימן רחצ פעיף ה

ה. ה. אין מברכין על הנר שלא שבת ^ע ממלאכת עבירה, אבל אור שהודלק בהיתר לחיה ולחולה ^פ מברכין עליו.

ה. ו. נר שהודלק בשבת ע"י עכו"ם אין מברכין עליו ^ז, דאם היה מדליקו ישראל היה עובר, ונקרא אור שלא שבת ממלאכת עבירה.

אין מברכין על אור ע"ז ^ק.

עין משפט ג.

או"ח סימן רחצ פעיף ו

ו. ז. עכו"ם שהדליק במו"ש מישראל, או ישראל שהדליק מעכו"ם מברכין עליו ^ר, אבל עכו"ם שהדליק מעכו"ם אין מברכין עליו ^ש.

במוצאי יוה"כ אין מברכין על נר שהדליק ישראל מעכו"ם ^ת.

^ע. אפי' בדיעבד לא יצא, מ"א ס"ק ו', אולם כיון שיש צד להקל דאינה חובה אלא לזכר בעלמא אינו חוזר ומברך, כה"ח אות כ"ה.

^פ. ביש בה סכנה אפי' ע"י ישראל ובאין בה סכנה ע"י עכו"ם, מ"א ס"ק ז'. אבל נר שהיה דולק מע"ש עד מו"ש מברכין עליו שאין זו מלאכת עבירה מה שדלקה כל השבת.

^צ. אפי' לצורך עצמו.

^ק. אפי' הדליקו במו"ש. ט"ז ס"ק ד' ופשוט. ואם ישראל הדליק נר מנר של ע"ז כיון שהשלהבת אין בה ממש מברכין עליו, ב"י בשם הרא"ש ודוקא שלהבת הקשורה בגחלים או פתילת ע"ז אין מברכין עליה, מ"א ס"ק ח'.

^ו. אבל בכה"ח אות ל"ב הביא מראשון לציון בברכות דף כ"א דכתב לאסור גם בשלהבת ע"ז וע"כ אין ראוי לברך.

^ר. שאינו מברך על העמוד שביד עכו"ם אלא על תוספת ההיתר. ועיין בכה"ח אות ל"ג.

^ש. גזירה אטו עכו"ם ראשון ועמוד ראשון, כה"ח אות ל"ט. ובדיעבד יצא כיון דאין זה רק גזירה, מ"א ס"ק י"א.

^ת. דבעינן נר ששבת, ט"ז ס"ק ז'. ואם שבת ויוה"כ מברכין עליו. כה"ח אות מ"ב.

עין משפט ה.ו. אור"ח סימן רי"ז פ"ה ז

ו. היה הולך מחוץ לעיר והריח ריח טוב א אם רוב העיר עכו"ם אינו מברך ואם רוב העיר ישראל מברך.

אור"ח סימן רחצ פ"ה ז

ח. היה הולך מחוץ לעיר וראה אור ב אם רובן ישראל או מחצה על מחצה מברכין עליו, ואם רובן עכו"ם אין מברכין עליו.

עין משפט ז. אור"ח סימן רחצ פ"ה י

י. אור של כבשן בתחילת שריפת הלבנים שאינו עשוי להאיר אין מברכין עליו.

עין משפט ז.ט. אור"ח סימן רחצ פ"ה יא

יא. נר של ביהכנ"ס אם יש שם אדם חשוב ב מברכין עליו, וי"א להיפך. ואם יש שמש שאוכל שם לאורו מברכין עליו אם אין הלבנה זורחת ד שם.

עין משפט כ. אור"ח סימן רחצ פ"ה יד

יד. טו. היו יושבים בבית המדרש והביאו להם נר, אחד מברך לכולם ה משום ברוב עם הדרת מלך.

- א. והיינו במתכוון להריח אותו, דבלי מתכוון אינו צריך לברך גם ברוב ישראל. אבל י"א שכל שעשוי להריח אף אם אין מתכוון להריח צריך לברך.
- ב. ויכול להשתמש לאורו. ואפי' מחצה על מחצה כיון דספיקא דרבנן לקולא, ואף למ"ד ספק ברכה לבטלה הוי דאורייתא מברכין. כה"ח אות מ"ד.
- ג. דאז עשוי להאיר לו, אבל בלי זה הודלק לכבוד השכינה ולא להאיר. ואם יכבנו וידליק אותו לצורך ההבדלה מברכין עליו, כה"ח אות נ"ד.
- ד. אין לברך במו"ש על נר מצוה כגון נר חנוכה, שם אות נ"ה.
- ה. דאל"כ אינו צריך לאורו, ונעשה רק לכבוד השכינה.
- ו. והיום שמדליקים בביכנ"ס גם ביום אין מברכין שמדליקים לכבוד השכינה.
- ז. וקמ"ל דעדיף ברוב עם הדרת מלך הגם שיש קצת ביטול תורה.

עין משפט ל.

יו"ד סימן רמו סעיף יז

יז. כד. אין משיחין בבית המדרש אלא בדברי תורה, אפי' מי שנתעטש אין אומרים לו לבריאאות או רפואה וחיים ^י.

קדושת בית המדרש חמורה ^ז מקדושת ביהכנ"ס.

עין משפט מ.

או"ח סימן רחצ סעיף יב

יב. יג. אין מברכין על נר של מתים ^ח שאינו עשוי להאיר.

עין משפט נ.

או"ח סימן ריו סעיף ב

ב. אין מברכין על בשמים של מתים הנתונים למעלה מהמטה שאינם עשויים אלא להעביר סרחונו ולא להריח בהם.

וה"ה שאין מברכין על בשמים של בית הכסא שאינם עשויים אלא להעביר הריח הרע.

או"ח סימן רצז סעיף ב

ב. אין מברכין על בשמים של בית הכסא ^ט ולא של המתים הנתונים למעלה ממטתו של המת ^י, ולא על בשמים שבמסיבות ע"ז, דסתם מסיבתן לעבודה זרה.

הגה: אם בירך על בשמים אלו לא יצא ^כ, וצריך לחזור ולברך על אחרים.

ו. מברייאת ברכות נ"ג ע"א, ובמגילה כ"ו-כ"ז. והטעם שאין אומרים לו רפואה משום ביטול בית המדרש, וכתב הפרישה דאפשר זה היה בזמנם שלא ראו מחוץ לספרים שלמדו בהם, אבל היום שאין נזהרים אומרים רפואה. ש"ך ס"ק ט"ז.

ז. היינו בית המדרש של רבים דומיא דבית הכנסת אבל של יחיד הקובע בית מדרש בביתו לצורכו אין לו קדושה כ"כ, כמו שנתבאר באו"ח סי' קנ"א סעיף ב'. ש"ך ס"ק י"ז.

ח. וה"ה נרות שמדליקים לעילוי נשמה אין מברכין עליהם, שם אות ס"א. וה"ה נר לכבוד החתנים.

ט. דאינם עומדים לריח, טור וב"י.

י. אבל הנתונים על המטה מברכין שאני אומר שנתנו אותם לכבוד החיים טור מירושלמי. וכ"כ בשו"ע בסי' ר"ז סעיף ב'.

כ. עיין בכה"ח אות כ' מש"כ מהט"ז דאע"ג דנהנה כבר ואין צער נפש אין בזה ברכה שאינה צריכה, דהרי נהנה בכל פעם שמריח.

עין משפט ס.

או"ח סימן ריו סעיף א

א. הנכנס לחנותו של מוכר בשמים שיש בו מיני בשמים מברך בורא מיני בשמים^ל, נכנס ויוצא מברך בכל פעם אם לא היה דעתו לחזור^מ.

עין משפט ע.

או"ח סימן ריו סעיף ג

ג. מוגמר שמגמרין בו הכלים^ז אין מברכין עליו שאינו עשוי אלא ליתן ריח טוב בכלים ולא להריח בו^ט, המריח בכלים מוגמרים אינו מברך כיון שאין לריח עיקר.

דף נג:

עין משפט א.

או"ח סימן רחצ סעיף טו

טז. נר בתוך כיסו או בתוך פנס, או משתמש לאורה ואינו רואה

א. אחרוג של מצוה מותר להריח בו אבל הדס אסור להריח בו גם להבדלה דלאו מצוה הוא, ועיין בסי' תרנ"ג. כה"ח אות כ"ב ממשב"ז.

ל. ברכות נ"ג ע"א, כיון שלריח עשוי שאנשים יריחו בהם ויבואו לקנות ממנו. ואם נמצאים הבשמים בחדר אחר אינו מברך עליהם שאינם עשויים להריח במקום שעומד ואפי' כוונתו להריח.

ו. וה"ה הנכנס לפרדס שנוסף משם ריח בשמים אינו מברך כיון שלא עשויים שם להריח בהם ואפי' מכוון להריח בהם, אלא יקח בידו בשמים ויברך עליו ויכוון לפטור הריח העולה מן הפרדס, כה"ח אות א'.

ז. ואין חיוב בברכה בנכנס לחנות הבשם אלא במתכוון להריח, אבל בנכנס והריח מגיע ממילא אינו חייב לברך, שהוא כמו דבר שאינו עשוי להריח בו.

ח. וע"כ המוכר בשמים אינו חייב לברך בכל פעם שנכנס לחנותו אם לא שמתכוון להריח, ט"ז ס"ק א'. וא"כ תרתי בעינן גם עשוי להריח וכן מתכוון להריח בו, אבל מדברי הב"ח משמע דאם עשוי להריח חייב לברך גם בלא מתכוון להריח בו, וע"כ עדיף שיתכוון להריח ויברך עליהם ובזה יוצא ידי המחלוקת, כה"ח אות ב'.

מ. ודוקא דעתו לחזור לאלתר, מ"א ס"ק ב'. וגם לא הסיח דעתו מכך. ואם היה בחנות של בשם אחד והלך לחנות של מוכר בשמים אחר אפי' היה בדעתו ללכת לשני ג"כ צריך לברך כי זה בשמים אחרים ושינוי מקום, כה"ח אות ו'.

נ. וכן אם עשוי המוגמר לרפואה הגם שיש בו ריח טוב אין מברכין עליו כיון שאינו עשוי להריח, חס"ל אות י"ב.

ס. עיין בכה"ח אות י"ג, י"ד.

השלהבת, אין מברכין עליה, עד שיהיה רואה את השלהבת ^ע וגם משתמש לאורה.

עין משפט ב. או"ח סימן רחצ פעיף ט

מ. י. גחלים הבוערות ועשויים להאיר ^פ מברכין עליהם.

עין משפט ג. או"ח סימן רחצ פעיף ד

ה. ד. אין מברכין על הנר עד שיאותו לאורו ^צ דהיינו שיהיה סמוך לו בכדי שיוכל להכיר בין מטבע מדינה זו לשל אחרת.

עין משפט ד. או"ח סימן רחצ פעיף א

א. א. מברך על הנר בורא מאורי האש ^ק אם יש לו, וא"צ לחזור אחריו ^ר. וכל זה במוצאי שבת אבל במוצאי יוה"כ י"א שמחזר אחריו ^ש.

הגה: מי שאין לו כוס להבדיל כשרואה האש מברך ^ת עליו וכן בשמים.

ע. נמצא דעת מר"ן שאין לברך על הנר שבתוך עששית, וגם על החשמל היום אין לברך וכ"כ הבן איש חי פ' ויצא אות י"ד, וכ"כ בשו"ת יביע אומר ח"א סי' י"ז-י"ח.

פ. אבל העשויים להתחמם בהם אין מברכין דאפי' על הנר אם לא עשוי להאיר אין מברכין עליו כמ"ש בסעיף א'. ואפשר שטוב להשאיר נר ההבדלה דולק לפחות קצת זמן אח"כ.

צ. ואם עבר ובירך מרחוק יצא בדיעבד דאינו אלא לזכר בעלמא ולא משום הנאת האור ממנו, ואם אפשר ישמע הברכה מאחר. כה"ח אות כ"ב.

ק. ברכות דף נ'. משום דתחילת ברייתו היה במו"ש, פסחים נ"ד ע"א.

ו. מי שכבר בירך מאורי האש יכול לחזור ולברך להוציא בני ביתו כ"כ הברכי יוסף אות א', אך ר"ז מביא בזה מחלוקת וע"כ כתב בכה"ח אות ב' דיברכו הם בעצמם וכ"כ בבן איש חי פ' ויצא אות ט"ו.

ר. דברכה זו אינה אלא לזכר בעלמא, רא"ש והביאו הב"י. ואם מותר ליהנות מן האור לפני שבירך הדבר במחלוקת, כה"ח אות ו'. ולפי דברי הזוהר בפ' ויקהל דף ר"ח טוב ונכון לחזור אחריו.

ש. להורות שיום זה קדוש משאר יו"ט שנאסר להבעיר בו אור, מ"א ס"ק ב'.

ת. דעיקר הכוס נתקן משום ברכת ההבדלה ואגב זה תיקנו בשמים ונר.

עין משפט ה.ו.

או"ח סימן קפד סעיף א

א. מי שאכל במקום אחד צריך לברך קודם שיעקור ממקומו ^א.
ואם יצא במזיד ולא בירך יחזור למקומו ^ב ויברך, ואם בירך במקום
שנזכר יצא ולהרמב"ם בשוגג יברך במקום שנזכר. ולהרא"ש גם בשוגג
יחזור למקומו.

הגה: ולדעת הרא"ש אם יצא במזיד אפי' בדיעבד לא יצא ^ג אם לא חזר
למקומו.

עין משפט ז.

או"ח סימן קפד סעיף ה

ה. כל זמן שאינו רעב מאותה אכילה יכול לברך ברהמ"ז ^ד, ומשעה
שהתחיל להיות רעב אפי' לא נתעכל אינו מברך, וה"ה לענין אכילת
פירות ושתיית יין הדין כן.

עין משפט ט.

או"ח סימן רטו סעיף ב

ב. השומע אחד מישראל מברך אחת מכל הברכות אע"פ שלא שמע
כולה מתחלה ועד סוף ואע"פ שאינו חייב באותה ברכה חייב לענות
אחריו אמן ^ה, אבל אם המברך היה אפיקורוס או כותי או תינוק או גדול

א. ברכות נ"א. ובאותו חדר מפנה לפנה לא הוי עוקר אך לכתחלה צריך לברך דוקא
באותו מקום, כה"ח אות א', מ"א ס"ק א'.

ב. ואם כשיחזור יתעכל עד אז המזון יברך במקומו, מ"א ס"ק ב'.

ג. והט"ז בס"ק א' כתב דלדינא מסב"ל לא יחזור לברך.

ד. ברכות ג' ע"ב. ועיין בכה"ח אות כ"ח, ובאכילת פירות מעט דאינו יכול לשער
אם רעב מהם, וכן בברכת אשר יצר עד חצי שעה יכול לברך, ובאכילת פירות אם עבר
יותר מחצי שעה יאכל עוד, ויפטור מה שאכל, כה"ח אות כ"ט. ובסעודות גדולות שגומרים
סעודתם ויושבים כמה שעות לפני ברכת המזון עם פירות ועוגות וכדומה לכתחלה יש
להזהר בזה שלא לשהות כ"כ או שיאכל כזית פת סמוך לברכת המזון, כה"ח אות ל"א.
ו. מי שיושב ללמוד ושותה קפה או תה א"צ לברך ברכה ראשונה על כל כוס אם לא
ששינה מקומו או הסיח דעתו, וטוב שיהיה בדעתו בברכה ראשונה על כל הכוסות שישתה
אח"כ, ועיין בכה"ח אות ל"ב.

מי שאכל והקיא ואינו יודע אם נשאר במעיו כזית אינו מברך, שם אות ל"ד.

ה. וי"א דעניית אמן אחר הברכות זה מן התורה.

ששינה ממטבע הברכות ^י אין עונין אחריו אמן.

הגה: עונין אחר עכו"ם ^ז אם שמע כל הברכה מפיו.

עין משפט י. או"ח סימן רא סעיף ד

ה. צריך לחזור שיתנו לו כוס של ברכה כדי לברך ^ח.

עין משפט כ. או"ח סימן רטו סעיף ב ג

ב. השומע אחד מישראל מברך אחת מכל הברכות אע"פ שלא שמע כולה מתחלה ועד סוף ואע"פ שאינו חייב באותה ברכה חייב לענות אחריו אמן ^ט, אבל אם המברך היה אפיקורוס או כותי או תינוק או גדול ששינה ממטבע הברכות ^י אין עונין אחריו אמן.

הגה: עונין אחר עכו"ם ^ז אם שמע כל הברכה מפיו.

ג. מה שאין עונין אחר תינוק היינו בלומד הברכה לפני רבו, שמותר

גם אחר הרחמן עונים אמן כן משמע במדרש, כה"ח אות י"א. אם בירך עכו"ם את ישראל בשם אין עונין אחריו אמן דמסתמא כיון לע"ז, אבל בלא שם יענה. ^י לא יפסיק בעניית אמן בין ברכה לאכילה, או לקיום המצוה עד שיעשה המצוה שבירך עליה, שם אות י"א.

ו. ה"ה אם גימגם בלשונו ודילג שם או מלכות דאין עונין אחריו אמן כיון שאינה ברכה, שם אות י"ג.

ז. ודעת מר"ן השו"ע כדעת הרמב"ם דאין עונין ודינו ככותי אחר שגזרו עליהם. ואם שמע ברכה מפיו ישמעאלי עונה אחריו דכוונתו לשמים.

ח. ^י והגם דגדול העונה מן המברך מ"מ אם מברך בכוונה גדולה ועצומה הוא יותר גדול מהעונה, כה"ח אות כ"ח.

ט. ^י וי"א דעניית אמן אחר הברכות זה מן התורה.

גם אחר הרחמן עונים אמן כן משמע במדרש, כה"ח אות י"א. אם בירך עכו"ם את ישראל בשם אין עונין אחריו אמן דמסתמא כיון לע"ז, אבל בלא שם יענה. ^י לא יפסיק בעניית אמן בין ברכה לאכילה, או לקיום המצוה עד שיעשה המצוה שבירך עליה, שם אות י"א.

י. ה"ה אם גימגם בלשונו ודילג שם או מלכות דאין עונין אחריו אמן כיון שאינה ברכה, שם אות י"ג.

כ. ודעת מר"ן השו"ע כדעת הרמב"ם דאין עונין ודינו ככותי אחר שגזרו עליהם. ואם שמע ברכה מפיו ישמעאלי עונה אחריו דכוונתו לשמים.

ללמד תינוקות הברכות כתקנן ^ל ואע"פ שהם מברכים לבטלה בשעת הלימוד. אבל בשעה שהתינוקות מברכים כדי לפטור עצמן כיון שבני חנוך ^מ הם עונים אחריהם אמר, וכן כשאומרים ברכות ההפטר בביהכנ"ס ^נ.

עין משפט ל.

או"ח סימן קפא סעיף א י

א. מים אחרונים חובה ^ס.

י. יש שאינם נוהגים ליטול ^ע מים האחרונים, ואפי' לנוהגים כן אם הוא איסטניס צריך ליטול, דלו הוי ידים מזוהמות וצריך ליטלם לפני ברהמ"ז.

ל. אבל גדול בשעה שלומד הברכות בש"ס אומר בלא הזכרת השם, מ"א ס"ק ה'. וע"כ אין להזכיר השם בקריאתו בספרים אלא אומר "השם". הלומד פסוקים ודורשן רשאי לומר הפסוקים כמו שהם כתובים עם הזכרת השם, ועיין בכה"ח אות י"ז. ומשמע דהלומד תינוקות יכול ג"כ להוציא שם שמים מפיו בשעה שמלמד הברכות וכ"כ הלבוש, ומ"מ אם אפשר יש לזהר בזה, שם אות י"ח. מ. ואם אינם בני חינוך אין עונים אחריהם, אפילו כשמברכים לפטור עצמן. שם אות י"ט.

נ. דקטן יכול להפטיר כמבואר בסי' רפ"ד סעיף ד'.

ס. ברכות נ"ג ע"ב, ובחולין ק"ה ע"ב. ואף שהיום אין לנו מלח סדומית יש לחוש משום מלח אחר שטבעה כמלח סדומית. וע"פ הזוהר וסודן של דברים ע"י מים האחרונים מגרש הס"א שלא תזיק וע"כ הם חובה, וגם יזהר שלא יתן ידיו בעודם לחות על שפמו כי הם חלק הס"א, ועיין בכה"ח אות א'.

ו. ומלוי הכוס לברהמ"ז לפני עשיית מים האחרונים וי"א אח"כ. שם אות ג'. ואין צריך לשפוך על ידו למים אחרונים אלא פעם אחת, וגם אינם צריכים שיעור. ועדיף שלא לומר בעת מים האחרונים "זה חלק אדם רע" דאין כל אדם ראוי ויכול לעורר אותם נגדו ח"ו, שם באות ד'. ז. ולא צריך להרכות במים אחרונים, מ"מ אם ידיו מזוהמות וכן שפמו יטול וירחץ אותם קודם המים אחרונים ולפני מים האחרונים יאכל חתיכת פת ואח"כ יעשה מים האחרונים, שם אות ו'.

ז. משום שאין לנו מלח סדומית ובמדרש ילקוט ראובני בספר ויקרא מובא דאיוב באו עליו כל היסורין כיון שלא היה עושה מים אחרונים. ובשו"ת מן השמים מובא דהמיקל במים ראשונים והאחרונים מקילין בימיו ושנותיו וע"פ דברי האר"י ז"ל צריך לזהר בהם מאוד גם באין לנו מלח סדומית.